

Schriftlezing: Exodus 1
Tekst: Exodus 2:1-10
Ps. 100:1,2,3,4
Gez. 45:1,2
Ps. 139:1,6,7
Lb. 409:1,2,4
Gez. 165
Ps. 87:1,2,3,4,5
Lb. 456:3 (gezongen Amen)

Gehouden te: Baflo; 25-04-10 (14.30 u.)

Thema: Mozes, waterkind: God gaat Israël redden.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

1. Onmogelijk dilemma

"Mamma, wat hebt u liever, dat onze baby een meisje is of een jongetje?" Vraagt grote zus aan haar moeder. Ze leeft heel erg mee met de verwachting van haar moeder en vader.

"Lieverd, het maakt mij niet uit," antwoordt moeder. "Als het kindje maar gezond is. Wat God ons geeft is goed, of het nu een jongetje is of een meisje. Wij zijn er even blij mee. En dankbaar." Maar haast onmerkbaar zucht ze even. Want ze heeft haar vragen. Het is een heel moeilijke tijd.

Zou Jochebed zo'n onbevungen antwoord hebben gegeven op de vraag van haar dochter Mirjam? Verondersteld, dat die zoiets heeft gevraagd, wijs als ze is voor haar leeftijd.

De moederlijke zucht kunnen we ons eerder voorstellen. Deze moeder staat voor een onmogelijk, haast duivels dilemma: "Laat ik mijn jongetje in de Nijl gooien, zodat hij sterft. Of geef ik hem over aan de HEER in de hoop dat hij gevonden wordt en in leven gelaten?"

Een razend moeilijke keus in onze beleving. Maar voor deze moeder kennelijk een kwestie van geloof en vertrouwen op de God van Israël.

Zeker, de zwangerschap van deze moeder is er één met gemengde gevoelens. Er is grote onzekerheid in de gezinnen. De druk van de slavernij is groot en neemt bijna elke dag toe. De vaders moeten onmenselijk hard werken voor de Egyptenaren. En het afschuwelijke bevel van de farao hangt als een dodelijk zwaard boven alle wiegjes in Israël.

Het vreselijke bevel, *"om alle Hebreeuwse jongens die geboren werden in de Nijl te gooien; de meisjes mochten in leven blijven."* (Ex. 1:22)

Dit tweede bevel was nog erger dan het eerdere bevel van de farao.

Eerst had hij de Hebreeuwse vroedvrouwen bevolen de jongetjes, die geboren werden, te doden en de meisjes in leven te laten.

De beide verloskundigen, Sifra en Pua, hadden de moed gehad om het bevel van farao te weerstaan. Want zij hadden meer ontzag voor God dan voor de farao. De fa-

rao woedend natuurlijk. En in zijn razernij had hij zijn hele volk opgedragen alle pasgeboren jongetjes van de Israëlieten in de Nijl te gooien en te verdrinken. Dat afschuwelijke bevel kwam voort uit pure angst bij de farao en de Egyptenaren. Ze waren doodsbenuwd, dat er meer Hebreeën dan Egyptenaren zouden komen. Die kant ging het hard op, ondanks de harde slavernij. Die slavernij hielp in elk geval niet voor een gedwongen geboortebeperking bij de nakomelingen van Israël. Dan maar nog strengere maatregelen. Alle jongetjes moeten dood. Dan sterven die gehate Hebreeën op de duur wel uit. De jongens worden dan niet groot en kunnen geen soldaat worden en zich aansluiten bij de legers van de vijanden en zo de troon van de farao omver stoten, als er oorlog uitbreekt.

2. Angst en geloofsmoed

Wij weten in het licht van heel de Bijbel, dat hier nog veel meer achter zit dan de angst van de farao. Hier zit een heel gemene aanval van de satan op het nageslacht van Abraham achter. Een gemene aanval op het vrouwenzaad uit Genesis 3. De duivel probeert Gods volk om zeep te helpen. En op die manier de komst van de Verlosser tegen te houden.

De duivel keert zich tegen God en zijn beloften. Hij heeft in de farao een willig werktuig gevonden. Al zal die daar geen weet van gehad hebben. Hij heeft zijn eigen politieke en militaire overwegingen. Maar satan wil Gods woorden en beloften stuk breken.

Het sterk groeiende nageslacht van vader Jakob in Egypte zal van die geestelijke strijd wellicht ook niet zoveel geweten hebben. Maar de maatregelen van de farao hebben er diep ingehakt. Hoewel we in de Bijbel niet lezen, dat er daadwerkelijk Hebreeuwse jongetjes zijn gedood.

We lezen in de Bijbel niet van verzet, behalve van de twee vroedvrouwen, wier naam met ere wordt genoemd. Godvrezende vrouwen met geloofsmoed.

Zou één van die twee soms ook bij de bevalling van Jochebed aanwezig geweest zijn? Dat blijft een onbeantwoorde vraag uiteraard. Je zou bijna denken van wel, als je de moed en het geloof van Jochebed en Amram bekijkt.

Er is geloofsmoed voor nodig om onder dergelijke afschuwelijke omstandigheden te trouwen, een kind te verwekken en te verwachten. Nog veel meer dan in normale omstandigheden is het een geloofszaak. Een zaak van het ontzag hebben voor God, van het dienen van de Heer.

Sowieso gaat het bij het trouwen van kinderen van God om een huwelijk in de Heer. In het Oude Testament niet minder dan in het Nieuwe. Kinderen krijgen en ze opvoeden moet ook in de Heer.

Mozes' ouders krijgen van God de Heilige Geest in de Bijbel in elk geval het getuigenis mee, dat ze gelovig waren en door geloof hebben gehandeld. Juist rond de geboorte van hun zoon. We lezen in Hebreeën 11:23:

"Door hun geloof konden Mozes' ouders hem na zijn geboorte drie maanden verborgen houden. Ze vonden hun kind erg mooi en waren niet bang voor het bevel van de koning."

We herinneren ons wellicht de woorden waarmee dat hoofdstuk begint:

"Het geloof legt de grondslag voor alles waarop we hopen, het overtuigt ons van de waarheid van wat we niet zien." (Hebreeën 11:1)

Mozes' ouders hebben gelovig Gods beloften vastgehouden, ook al zagen ze er niets van in hun dagen en werd het steeds donkerder voor Gods gemeente in Egypte. Al dreigde het water van de Nijl voor hun baby, als het een jongetje zou zijn.

3. Het is een jongen!

Het is een jongen! Het is een zoon. En wat voor één! Het is een heel mooi kind. Een prachtbaby! Tof, staat er in het Hebreeuws, dat is: goed.

Nu vinden alle vaders en moeders dat van hun pasgeboren kind. Maar dit jongetje springt er echt uit. Het is bovendien mooi voor God. Het is opvallend, dat de Bijbel dit tot drie keer toe zegt. Daar ligt dus veel nadruk op.

Stefanus kan in zijn overzicht van de geschiedenis van Israël niet om dit feit heen. Hij zegt tijdens zijn verdediging in de Hoge Raad onder andere:

"In die tijd werd Mozes geboren. Hij was een uitzonderlijk mooi kind. Drie maanden lang werd hij in het huis van zijn vader verzorgd." (Hand. 7:20)

Hij was schoon voor God, zegt Stefanus eigenlijk. En dat is meer dan dat Mozes een mooie baby was. God had vanaf het allereerste begin van zijn leven al een plan met hem. Zou moeder Jochebed daarvan iets hebben aangevoeld? Juist doordat het zo'n mooie baby was?

Dat weten we niet. Maar in elk geval is het voor haar een extra reden om hem te verbergen. Ze kan en wil met hem niet naar buiten. Dat is wat voor een moeder. Normaal vertel je het in geuren en kleuren aan al je burens en vriendinnen en aan de familie: "We hebben een prachtige zoon gekregen."

Maar nu moet het geheim blijven. Stel, dat de burens het te weten komen en het kindje pakken en in de Nijl gooien. Dus: "Mirjam, mondje dicht. Aäron, niet zeggen, dat je een broertje hebt."

Maar dat kun je niet lang volhouden. Langer dan 3 maanden lukt dat gewoon niet. Het wekt zomaar argwaan bij de mensen. En hoe moet het dan verder? "Moeten we ons jongetje dan toch wegdoen? Moet hij toch nog de Nijl in?"

Wat een razend moeilijke vragen. Maar Mozes' ouders geloven in God. Ze vertrouwen op Hem. Ze verzetten zich op hun manier tegen het wrede bevel van de farao. En ze bedenken een plan, om hun zoon maar aan de HEER over te laten.

4. De Nijl in!

De baby gaat inderdaad de Nijl in. Maar op een andere manier dan de bedoeling van de farao was. Moeder Jochebed maakt van papyrus een mandje. Ze maakt het waterdicht met pek en teer. Een soort mini 'ark van Noach'. Daar legt ze de baby in en ze legt dat mandje tussen het riet, dat in de Nijl groeit. Tussen het riet, dan kan het mandje niet wegdrijven. Is het ook een verstopplekje?

Ze heeft dat van de Egyptenaren afgekeken. Die maakten van zulke rietstengels lichte bootjes, waarmee ze over de Nijl voeren. Jochebed zal het gezien hebben. Dan heeft ze vast ook gezien, dat op die bootjes soms biezen mandjes vervoerd werden, met daarin godenbeeldjes. In processie over de heilige rivier de Nijl. Zoiets maakt ze voor haar zoon.

Heeft ze de bedoeling en de hoop, dat dit mandje door iemand gevonden zal worden? Door de prinses bij voorbeeld, die hier in de buurt geregeld een bad komt nemen? We kennen haar gedachten niet. Maar het gebeurt niet toevallig. Ze heeft er kennelijk over nagedacht. En ook haar dochter zit in het complot.

Grote zus gaat op wacht staan. Van een afstandje gaat ze kijken wat er gebeurt. Je kunt je niet voorstellen, dat haar ouders daar niets van weten.

"Even later kwam de dochter van de farao naar de Nijl om te baden, terwijl haar dienaressen langs de rivier heen en weer liepen. Zij ontdekte de mand tussen het riet en liet die door een van haar slavinnen halen. Ze maakte de mand open en zag daarin het kind. Het jongetje huilde, en vol medelijden zei ze: 'Dat moet een Hebreuws kind zijn.'" (vers 5,6)

Toevallig? Zo lijkt het misschien wel. Maar zo is het niet. God zorgt ervoor, dat juist op dat moment de dochter van farao daar een bad neemt. Al heeft moeder Jochebed daar misschien op gerekend.

God heeft hier de leiding van de gebeurtenissen. Omdat dit jongetje schoon voor God was. Omdat God zijn plan met hem heeft en met zijn volk. Helemaal in het verborgene, nauwelijks opgemerkt door mensen is God al bezig met de redding van zijn volk. Hij doet het grondig, vanaf het allereerste begin is Hij bezig een verlosser te roepen en voor te bereiden op zijn taak.

Gods beleid is wonderlijk. Het kent ook een milde, goddelijke ironie.

*"Die in de hemel troont lacht,
de Heer spot met hen."*

Hij spot met de machten, die tegen Hem en zijn gezalfde opstaan. Wat in Psalm 2 gezongen wordt, is ook in Exodus 2 al aan de orde.

God ziet met een milde glimlach hoe de dochter van farao een bad neemt in de Nijl, de rivier van Egypte, die als een soort god beschouwd en vereerd wordt. Kom de Egyptenaren niet aan de Nijl.

God ziet hoe de prinses het mandje met het Hebreeuwse jongetje vindt. Hij heeft haar daarheen gebracht. Het huilende jongetje wekt haar medelijden op. Ze is vertederd en wil dit jongetje redden. Zij kent het bevel van haar vader. Maar zij trekt zich daar nu even niets van aan. Ze gaat er tegen in. Haar hart is niet zo hard als dat van haar vader. Daar zorgt God voor.

5. Goddelijke humor

Er zit trouwens nog meer humor in dit bijbelverhaal. De zus van dit jongetje is er direct bij. Heeft ze hierop gewacht? Ze is bij de hand. Ze spreekt de dochter van farao aan.

"Toen kwam de zuster van het kind haar vragen: 'Zal ik bij de Hebreeuwse vrouwen een voedster gaan zoeken om het kind voor u te voeden?'

'Ja, doe dat maar, 'antwoordde de dochter van de farao, waarop het meisje de moeder van het kind ging halen.'" (vers 7,8)

Ja, logisch toch. Ze zal heus niet een andere vrouw ophalen, een tante of een buurvrouw of nog iemand anders. "Mamma, u moet direct meekomen. De prinses heeft het mandje gevonden. En zij wil met u praten. Zij wil dat iemand van ons volk onze baby gaat voeden en grootbrengen. Mamma, fijn hè?"

Moeder loopt snel mee naar de rivier. En ze krijgt haar kind terug. Met alle plezier pakt ze haar jongetje weer aan. Met een hart vol dankbaarheid voor de HEER. Ze gaat graag in op het verzoek van de prinses:

"Neem dit kind mee en voed het voor me. Ik zal u ervoor betalen." (vs. 9)

Merkt u hier weer de ironie, de humor van God? Een Hebreeuwse moeder krijgt haar kind terug. Haar zoon, die niet had mogen leven. En ze mag hem voeden en opvoeden op kosten van de dochter van farao. Ze krijgt er voor betaald, nota bene.

Het Egyptische hof biedt aan de opvoeding en de opleiding van deze jongen te verzorgen. Farao weet niet, wie hij onder zijn dak krijgt. Maar hij komt er op den duur wel achter. Hij krijgt te maken met de God van Israël.

Deze God heeft lange adem, veel geduld en grote macht. Hij heeft zijn volk lief. Hij houdt zich aan zijn beloften en schakelt alles en iedereen in voor zijn doel. Ook de dochter van farao en haar welwillende medelijden met een huilend Hebreeuws jongetje.

En de Bijbel vertelt dan heel eenvoudig: *"De vrouw nam het kind mee en voedde het."* Heel simpel. Maar wat zit daar veel in. Vooral aan liefde en bijzondere zorg van de HEER. Het kind hoeft niet dood. Het mag leven onder de adem van God en zijn Woord. En zijn ouders krijgen de gelegenheid om hem te vertellen van God en van het verbond van God met Abraham en zijn nageslacht.

Hoe belangrijk zijn de eerste levensjaren voor Mozes en voor elk kind van gelovige ouders. Ook voor het gaan geloven in God en voor de liefde tot de Heer en zijn volk. Mozes heeft dat in elk geval van huis uit meegekregen. En hij is het in al de jaren in farao's paleis niet kwijtgeraakt.

Op een gegeven moment is het zover, dat Jochebed haar zoon weg brengt naar farao's dochter. Dat is afgesproken. Hoe oud zou hij dan zijn? Dat weten we niet precies. In die tijd ging een kind pas van de moederborst af als het een jaar of 3 was. Dat was met Samuël ook het geval. Die werd door zijn moeder naar het heiligdom in Silo gebracht. Als kleine jongen. Maar dat was toch nog weer een andere omgeving dan het paleis van de farao.

In elk geval is de jongen groot genoeg om in het paleis te gaan wonen en daar verder opgevoed te worden. Farao's dochter adopteert hem als haar eigen zoon met alle rechten en plichten. Zij laat hem als haar eigen zoon opvoeden.

"Mozes werd onderwezen in alle kennis van de Egyptenaren en werd een machtig man in woord en daad." (Hand. 7:22)

Zo typeert Stefanus de periode dat Mozes bij de prinses van Egypte woonde. Hij wordt opgevoed als een prins van Egypte. Hij krijgt een gedegen opleiding. Hij leert het leven aan het hof kennen en de politieke verhoudingen in Egypte en de wereld van toen. Daarmee kan hij later zijn winst doen, wanneer God hem als Gods ambassadeur terug zendt naar de farao met de boodschap van de Heer: "Laat mijn volk gaan."

6. Waterkind

Farao's dochter adopteert een Hebreeuwse jongen als haar eigen zoon. En zij geeft hem ook zijn naam. Bij die officiële gelegenheid waarschijnlijk.

"Ze noemde hem Mozes, 'want, 'zei ze, 'ik heb hem uit het water gehaald.'" (vers 10)

We kennen het verhaal allemaal. De kinderen vinden het één van de mooiste verhalen uit de Bijbel. Nietwaar, jongens en meisjes? Maar is het u wel eens opgevallen, dat hier pas voor het eerst een naam klinkt in dit Bijbelgedeelte?

Mozes' ouders worden niet bij name genoemd. Een paar hoofdstukken verder horen we pas dat zijn vader Amram en zijn moeder Jochebed heet. (Ex. 6:20) Het meisje wordt aangeduid als 'zijn zuster'. En dat hij ook een drie jaar oudere broer heeft komen we pas later aan de weet. De naam van de prinses is voor ons niet belangrijk. En de geleerden zijn het ook niet eens om welke farao het hier gaat. Ze blijven allemaal naamloos. Behalve dit kind.

Een vraag die bij mij opkwam is deze. Hoe zouden Amram en Jochebed zelf hun zoon hebben genoemd bij zijn geboorte of bij zijn besnijdenis? Niet 'Mozes'. Die naam krijgt hij van zijn Egyptische pleegmoeder. Het kan dus geen Hebreeuwse naam geweest zijn. Wel goed Egyptisch, net als Ramses. Er zijn farao's geweest met de naam Thutmoses. Misschien wel in die tijd.

Mozes, dat is zo iets als: kind van de Nijl, waterkind. "Want ik heb hem uit het water gehaald." Het water van de Nijl had hem moeten verslinden als een vraatzuchtige god die zijn tol eist en mensenoffers vraagt.

Maar de ^{HEER}, de God van Israël, redt dit kind. Hij laat hem uit het Nijlwater trekken door niemand minder dan de prinses van Egypte. God laat daarmee in het leven van het jongetje Mozes al zien: "Ik bekommer Mij om mijn volk. Ik ga Israël redden uit de doodsrivier. Uit de macht van Egypte, gesymboliseerd door de Nijlgod."

Opvallend is ook de bijzondere rol van de drie vrouwen in deze geschiedenis: Mozes' moeder, zijn zus en zijn pleegmoeder. God zet deze drie vrouwen aan de wieg van Israëls redding. En al eerder de beide vroedvrouwen Sifra en Pua.

Later gebeurt er iets dergelijks. Rond de geboorte van Jezus. Hoe belangrijk is dan de taak van vrouwen: Maria, zijn moeder; Elisabet, de moeder van Johannes de Doper; Anna, de profetes. Opnieuw drie vrouwen aan de wieg van de redding van Gods volk. Door Gods beschikking. En wat te denken van de vrouwen bij Jezus' kruis en op de dag van zijn opstanding. Ook zij staan aan de wieg van het nieuwe leven van Gods gemeente.

7. Door water heen gered

Mozes, waterkind: God gaat Israël redden.

Uit het water gehaald. Die woorden blijft Gods knecht Mozes zijn leven lang meedragen. Als een boodschap van de God van Israël. Zonder dat ze het weet onder woorden gebracht door de dochter van de farao. Hoe groot is God. Hoe wonderlijk zijn beleid.

Mozes, waterkind. De naam gaat mee tot op vandaag. Water blijft een grote rol spelen in het leven en het optreden van Mozes. Zijn leven speelt zich af tussen de oevers van twee rivieren: de Nijl in Egypte en de Jordaan op de grens van het beloofde land.

En onderweg is er het water van de Nijl, dat op Mozes' woord in bloed verandert. De Nijl wordt dan echt een rivier van de dood. En daar is het water van de Rietzee, waardoor de doop wordt aangeduid. En het water uit de bronnen in de woestijn, Massa en Meriba. Het water uit de rots, waar Mozes door ongehoorzaamheid de doorgang door de Jordaan verspeelt. Hij mag wel over de Jordaan heen kijken, maar er niet doorheen trekken.

Mozes, waterkind: God gaat Israël redden. Wat een geweldig plan heeft God met zijn volk. Een reddingsplan: door water heen gered. Uit het water getrokken om met de HEER te leven. Mozes voorop, het volk er achteraan.

Door water heen gered. Het gebeurde bij Noach en de zijnen, in Gods grote barmhartigheid gered en bewaard. De ark van Noach werd een reddingsboot.

Het arkje van Mozes niet minder. Reddingsboot vanwege Gods beloften.

"Daardoor hebt u toen al iets van de doop laten zien." Hebben we gezegd in het gebed van het doopsformulier. Het ging over de droogvoetse doortocht van Israël door de Rietzee.

Geldt het ook niet voor het mandje van papyrus waarin Mozes lag? Door water heen gered. Beeld van de doop.

God komt zijn volk Israël redden en zijn volk van over de hele wereld.

Gods beloften gelden ook voor **Daaf**. Evengoed als gelden voor alle kinderen van de gelovigen, zoveel als de Heer tot zich zal roepen.

God werkt aan redding, grondig, vanaf de bodem. Mozes' geboorte en redding zijn er een teken van. In Jezus Christus maakt God het echt waar: redding voor heel zijn volk uit de macht van de zonde de dood en de duivel. Onze doop laat het zien.

Groot bent U, HEER. En betrouwbaar zijn uw beloften.

Amen.